

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Ватра

Диригент: **Данијел Рајскин**

Солиста: **Александар Гавриљук**, клавир

Четвртак, 19. април 2018. године

Отварање фестивала НОМУС, Нови Сад, СНП, сцена *Јован Ђорђевић* у
20 часова

Петак, 20. април 2018. године

Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Игор Стравински: *Ватромет*

Трајање: око 4 мин.

Сергеј Рахмањин: *Концерт за клавир и оркестар бр. 3*

Allegro ma non tanto

Intermezzo: Adagio

Finale: Alla breve

Трајање око: 45 мин.

Игор Стравински: *Жар-птица*, балетска музика у две слике (1910)

Интродукција

I. Слика

Зачарани врт Кашчеја

Појављивање Жар-птице коју јури принц Иван Плес Жар-птице

Принц Иван хвата Жар-птицу

Молба Жар-птице

Појава тринаест зачараних принцеца

Игра принцеца са златним јабукама. Скерцо

Изненадно појављивање принца Ивана

Хоровод (Коло) принцеца

Свитање

Принц Иван улази у палату Кашчеја

Магично звоно, појављивање Кашчејевих чувара чудовишта, и хватање принца Ивана

Долазак Кашчеја бесмртног

Разговор Кашчеја и принца Ивана

Појављивање Жар-птице

Плес Кашчејевих бића која је зачарала жар-прица

Паклени плес Кашчејевих ствари

Успаванка

Буђење Кашчеја

Кашчејева смрт

Дубока тама

II. Tableau

Нестајање Кашчејеве палате имагичних бића, оживљавање уплашених витезова, славље

Трајање: 45 мин.

Концертмајстор: Мирослав Павловић

Иако је у основи скерцо, о делу **Ватромет** често се говори као о оркестарској фантазији. Ово дело је **Игор Стравински** (1882–1971), један од најзначајнијих и најутицајнијих композитора 20. века, компоновао 1908. године. Рођен у околини Санкт Петербурга, у добростојећој породици, од оца Фјодора који је хваљен као један најбољих бас-баритона своје генерације, Игор Стравински је од најранијег детињства био окружен књигама, нотама, концертима, балетским и оперским представама. Са осам година добија прве часове клавира, затим контрапункта и хармоније, а како је усавршавао вештину импровизовања, тако је расла и његова заинтересованост за компоновање. Испунивши жељу родитеља, Стравински је 1901. године невољно уписао студије права, али већ 1902. године, пратећи свој сан о музици, он је започео сарадњу и чврсто пријатељство са несумњиво најважнијом музичком фигуром тога времена у Русији – Николајем Римским-Корсаковим.

Из поштовања према великом учитељу, Стравински је **Ватромет** компоновао као свадбени поклон за његову ћерку Надежду. Продорног ритма, са променљивим и неочекиваним ритмичким акцентима, контрастних инструменталних боја, **Ватромет** је једно од најранијих дела Стравинског које је доживело успех, уједно и једно од најзрелијих које припада фази његовог стваралаштва у Русији. У њему се огледају јасни утицаји Римског-Корсакова, као и Чајковског, Дикаовог *Чаробњаковог ученика* и Дебисијевих *Ноктурна*. Коначно, **Ватромет** је дело које је *разгорело жар* и дало прву *искрицу* за *Жар-птицу*, дело које ће Игора Стравинског устоличити као најнадаренијег младог руског композитора.

Сергеј Рахмањин (1873–1943), последњи велики руски романтичар, пружио је кроз своја четири клавирска концерта значајан допринос пијанистичкој литератури. Као посебно популаран издваја се **Концерт за клавир и оркестар бр. 3** у де-молу, настао 1909. године, којег је Рахмањин, и сам изврстан пијаниста, исте године премијерно извео у Њујорку. Такође, композитор је међу својим клавирским концертима нарочито волео баш овај, који је своју популарност стекао тек двадесетак година касније, и то највише захваљујући пијанисти Владимиру Хоровицу, великом поштоваоцу и пријатељу Сергеја Рахмањина.

Означен од стране пијаниста као један од технички најзахтевнијих концерата класичног репертоара, **Концерт за клавир и оркестар бр. 3** почиње препознатљивом темом у дијалогу клавира и оркестра. Кроз три става, са неизоставном блиставом каденцом у првом ставу, Рахмањин не одступа од конвенционалног модела клавирског концерта. Техничком бриљантношћу и ватреношћу он остаје на линији великих пијаниста-композитора 19. века какви су били Фредерик Шопен и Франц Лист, истовремено трагајући за топлим симфонијским звуком Јоханеса Брамса.

Балет **Жар-Птица** је прво балетско остварење **Игора Стравинског**, које свој настанак у великој мери дугује композицији која је отворила вечерашњи концерт – **Ватромету**. Чувши 1909. године концертна извођења **Ватромета** и **Фантастичног скерца**, још једног успешног младалачког дела Стравинског, Сергеј Дјагиљев, чувени балетски импресарио, одушевљено је понудио

Стравинском да за трупу *Руски балети* оркестрира неке Шопенове композиције, али и да напише музику за целовечерњи балет. Стравински је пристао, па је тако 25. јуна 1910. године, у Паризу, *Жар птица* премијерно изведена, чиме је започета дугогодишња сарадња Дјагиљева и Стравинског, која је резултирала ремек-делима *Петрушка* и *Посвећење пролећа* и његова успешна и славна каријера у европским, а потом и светским оквирима.

Садржај овог дела инспирисан је старом фолклорном бајком. Јунак приче је принц Иван који, пратећи Жар-птицу, улази у магичну башту злог Кашчеја бесмртног. Лутајући вртом, он хвата Жар-птицу која га моли да јој поштеди живот и пристаје на Иванов захтев да му помогне у замену за слободу. Иван угледа тринаест принцеза и заљубивши се у једну од њих, одлучује да се суочи са Кашчејем и затражи њену руку. Пошто се њих двојица сукобе, Кашчеј шаље чаробна створења да униште Ивана. Жар-птица, верна свом завету, зачарава бића натеравши их да играју. Кашчеј и његова магична бића падају у сан, али се Кашчеј буди, и Жар-птица га убија. Пошто Кашчеја више нема, чаролија је разбијена и магична бића и читава палата нестају. Сва људска бића, укључујући и принцезе, буде се, и уз последњу појаву Жар-птице, славе своју победу.

Стравински је између 1910. и 1911. године начинио и концертну свиту *Жар-птица*, коју је ревидирао 1919, а потом и 1945. године.

Марија Костић*

*У сезони 2017-18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.